

5. Заде Л. Понятие лингвистической переменной и его применение к принятию приближенных решений / пер. с англ. Н.И.Ринго; под ред. Н.Н. Моисеева, С.А. Орловского. – М.: Мир, 1976. – 168 с.

Bibliography (transliterated): 1. Kachalov R.M. Upravlenie hozyaystvennyim riskom / Kachalov R.M. [RAN; Tsentralnyiy ekonomiko-matematicheskii in-t]. – Moscow: Nauka, 2002. – 192 p. – Bibliogr.: p. 162-168. – ISBN 5-02-013133-4. 2. Rozvitok konditerskoyi galuzi v Ukraini [http://www.aitico.com/index.php?option=com_content&view=article&id=146:2013-03-05-13-43-21&catid=43:news&Itemid=163&lang=ru] 3. Asaul M.A. Upravlenie ustoychivostyu predprinimatelskikh struktur. – SPb.: Izdanie instituta problem ekonomicheskogo vrozozhdeniya, 2008. – 285 p. 4. Rayzberg B.A. Sovremennyiy sotsio-ekonomicheskii slovar. – Moscow: INFRA-M, 2009. 5. Zade L. Ponyatie lingvisticheskoy peremennoy i ego primenenie k prinyatiyu priblizhennyih resheniy / per. s angl. N.I.Ringo; pod red. N.N. Moiseeva, S.A. Orlovskogo. – Moscow: Mir, 1976. – 168 p.

Надійшла (received) 25.09.2014

УДК 338

I. В. УГРИМОВА, ст. викладач, НТУ «ХПІ»

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ СТРАТЕГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто сутність стійкості діяльності підприємств, адаптування до змін зовнішніх і внутрішніх умов; значення реструктуризації як інструменту підвищення стратегічної стійкості для підприємств м'ясопереробної промисловості. Описано науково-методичний підхід, розроблений автором для використання оцінки стратегічної діяльності підприємствами харчової промисловості (на прикладі м'ясопереробних підприємств).

Ключові слова: стійкість, стратегічна стійкість, зовнішнє середовище, внутрішнє середовище, індикатори, реструктуризація, елементи, підхід.

Вступ. Розвиток м'ясопереробного підкомплексу України на сьогоднішній день включено до складу пріоритетних проблем національної продовольчої безпеки. Причина нинішнього важкого стану більшості м'ясопереробних підприємств полягає у застарілому підході до організації виробництва. Ефективний розвиток і функціонування економічних суб'єктів можуть відбуватися лише у разі їхньої стійкості.

Постановка проблеми. Сутність стійкості діяльності підприємства полягає в його здатності адаптуватися до змін зовнішніх і внутрішніх умов господарювання та протистояти цим змінам таким чином, щоб підтримувалася стійко-рівноважна динаміка функціонування підприємства у відповідності з поставленими перед ним поточними та перспективними цілями і завданнями [1, с. 77]. Стійкість підприємства як системи – це здатність зберігати себе. Ефективна діяльність в умовах нестабільного середовища передбачає облік, аналіз, тимчасове і просторове узгодження постійно виникаючих дисбалансів. Це забезпечується за рахунок структурних, інформаційних і функціональних змін [1, с. 21]. Сукупність змін, що дозволяють досягати якісні та кількісні цілі, являє собою процес реструктуризації.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Велику кількість досліджень в цьому напрямку проводило багато вчених та економістів, таких як:

М.Д. Аїстова, Б. М. Андрушків, В. М. Геєць, І.А. Маркіна, С. В. Мочерний, Н.С. Ричихіна, І. П. Отенко, П.Г. Перерва, Д.В. Соколов, М. М. Тренъов, Є. І. Чернявська, Л. І. Шваб, та ін.

Метою дослідження є визначення потреби в реструктуризації м'ясопереробних підприємств на основі оцінки їх стратегічної стійкості.

Виклад основного матеріалу. Практичний досвід свідчить, що реструктуризація підприємств часто здійснюється у критичній ситуації, коли результати виробничої діяльності катастрофічно знижуються або з'являються проблеми з платоспроможністю підприємств. У такій ситуації підприємство має невеликий запас часу на проведення підготовчих заходів і можливість скористатися досить обмеженим набором методів проведення перетворень.

Найбільш вдалим періодом для проведення реструктуризації на підприємстві є стадія втрати стратегічної стійкості, а не фінансової. У цей період підприємство як і раніше отримує прибуток, конкурентоспроможне, фінансово стійке і має усі засоби для проведення реструктуризації.

Однією з важливих причин несвоєчасного проведення реструктуризації українських підприємств є відсутність розроблених і експериментально перевірених індикаторів, які б сигналізували про втрату підприємством стратегічної стійкості та необхідності прийняття адекватних заходів. Визначення потреби підприємства у реструктуризації пов'язано з необхідністю оцінки рівня його стратегічної стійкості. Втрату підприємством стратегічної стійкості можна виявляти за допомогою різних методичних положень. Для вирішення цієї проблеми деякі дослідники рекомендують впровадження на підприємствах каталогу індикаторів внутрішнього середовища [2]. Визначення необхідних індикаторів і спостереження за ними полегшує раннє виявлення змін умов діяльності підприємства. Ф. Рінгер запропонував впровадження на підприємствах каталогу індикаторів, що охоплює чотири сфери діяльності: фінанси, збут, матеріально-технічне постачання і персонал [3]. М.Д. Аїстова поповнила каталог індикаторами, що сигналізують про зміну витрат підприємства і стан зв'язків з клієнтами [4].

Автором систематизовано і представлено каталог індикаторів внутрішнього середовища підприємства (у табл. 1). У розроблених автором методичних положеннях оцінка проводиться для підприємств галузі м'ясопереробки.

Таблиця 1. Індикатори внутрішнього середовища підприємства

Сфери діяльності підприємства	Індикатори
1	2
Фінанси	<ul style="list-style-type: none"> – рентабельність – норма прибутку – поріг прибутку – ліквідність
Збут	<ul style="list-style-type: none"> – товарообіг по регіонах та шляхах збуту – частка ринку та ступінь володіння нею – відхилення від кошторису

Закінчення таблиці 1

1	2
Витрати	– перелік постійних витрат по статтям – перелік змінних виробничих витрат
Запаси	– надлишки – нестача – оборотність – матеріаломісткість – тривалість перебування на складі – частка браку
Персонал	– продуктивність праці – часи простоїв – захворюваність – текучка кадрів – вікова структура – кількість
Зв'язок з клієнтами	– задоволеність покупців – реклаमाції – дієвість реклами – асортимент – післяпродажне обслуговування

Доцільним є формування методичних положень щодо оцінки потреби у реструктуризації підприємства на основі визначення рівня його стратегічної стійкості.

Центральне місце у методичному підході, розробленому автором, займає система показників, які застосовуються для оцінки стратегічної стійкості підприємства. Формована система, на нашу думку, повинна містити обмежений набір показників, моніторинг яких не потребує залучення великої кількості фахівців. Елементи розроблених методичних положень представлені у табл. 2.

Таблиця 2. Елементи методичних положень щодо оцінки потреби м'ясопереробних підприємств у проведенні реструктуризації

Найменування елемента	Характеристика елемента
1	2
1. Мета	Обґрунтувати потребу підприємства у реструктуризації на основі оцінки його стратегічної стійкості.
2. Завдання	– Визначити перелік показників, які необхідні і достатні для оцінки стратегічної стійкості підприємства; – сформулювати бальну шкалу для оцінки показників стратегічної стійкості; – розробити матрицю визначення потреби підприємства у реструктуризації, що заснована на залежності його стратегічної стійкості та стійкості навколишнього середовища.
3. Об'єкти	М'ясопереробні підприємства.
4. Система показників	Має характеризувати всі складові стратегічної стійкості (виробничо-технологічну, ринкову, фінансову, кадрову стійкість, а також стійкість системи управління підприємством).
5. Послідовність проведення	– Розрахунок показників стратегічної стійкості за останні п'ять років; – визначення еталонних значень показників; – стандартизація показників стратегічної стійкості; – розрахунок відхилень значення кожного показника від еталонного значення; – оцінка за балами відхилень значень показників від еталонних показників; – розрахунок середнього балу складових стратегічної стійкості; – розрахунок середнього балу стратегічної стійкості підприємства і визначення її рівня; – оцінка за балами стійкості макросередовища з використанням методики К.Є. Турбіної;

Закінчення таблиці 2

1	2
	– оцінка за балами стійкості мікросередовища з використанням методики І.М. Омельченко; – визначення середнього балу за стійкістю зовнішнього середовища та оцінка її рівня; – визначення потреби підприємства у реструктуризації за допомогою матриці.
4. Періодичність використання методичних положень	Щорічно.
5. Необхідні джерела даних	– Звітність підприємства; – дані про постачальників та конкурентів підприємства; – дані про соціально-політичну та внутрішньоекономічну ситуацію у країні; – дані про зовнішньоекономічну ситуацію.
6. Споживачі результату	Зовнішні та внутрішні.

Формування будь-якої системи показників повинно реалізовуватися у відповідності з певними принципами. Основні принципи формування системи показників представлені у табл. 3.

Сформовано набір показників, які розподіляються за п'ятьма групами, що характеризує кожен з складових стратегічної стійкості підприємства (табл. 4).

Таблиця 3. Принципи формування системи показників для оцінки стратегічної стійкості підприємства

Принципи	Характеристика даного принципу
Принцип відповідності поставленій меті	У відповідності до обраної мети – обґрунтування потреби у реструктуризації на основі оцінки його стратегічної стійкості, у систему мають бути включені такі показники, зміна яких може суттєвим чином відбитися на діяльності підприємства, і, при певних умовах призвести до зниження стратегічної стійкості. Обрані показники мають бути чутливі до змін зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства.
Принцип стислості	З великої кількості показників, що характеризують стратегічну стійкість, необхідно виокремити обмежену кількість найбільш впливових показників.
Принцип повного захвату та найбільш різномірного опису об'єкта	Показники мають різномірно характеризувати стратегічну стійкість підприємства, що визначають виробничо-технологічну, ринкову, кадрову, фінансову і організаційну складові.
Принцип оптимального сполучення	Показники, включені до системи, мають бути взаємодоповнюючими і не повинні повторювати інформацію.
Принцип доступності	Відібрані до системи показники мають бути простими у використанні

Таблиця 4. Показники, що характеризують стратегічну стійкість підприємства

Складові стратегічної стійкості	Найменування показника
1	2
1. Техніко-технологічна стійкість	1.1 Індекс виробництва
	1.2 Коефіцієнт використання потужності
	1.3 Коефіцієнт зносу основних засобів
	1.4 Фондовіддача
	1.5 Частка витрат на НДДКР
	1.6 Витрати на 1 грн. виробленої продукції
	1.7 Частка продукції, щодо якої надійшли скарги

Закінчення таблиці 4

1	2
2. Ринкова стійкість	2.1 Індекс обсягу продажів
	2.2 Частка ринку підприємства
	2.3 Рентабельність продажів
	2.4 Коефіцієнт виробництва продукції, що незамовлена
	2.5 Коефіцієнт оновлення асортименту продукції
	2.6 Частка продукції, що експортується
3. Фінансова стійкість	3.1 Коефіцієнт поточної ліквідності
	3.2 Коефіцієнт автономії
	3.3 Коефіцієнт фінансової стійкості
	3.4 Коефіцієнт забезпечення власними джерелами фінансування
	3.5 Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості
	3.6 Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості
4. Кадрова стійкість	4.1 Коефіцієнт плинності кадрів
	4.2 Рівень забезпеченості персоналом
	4.3 Середній кваліфікаційний розряд працівників
	4.4 Коефіцієнт виконання норм
	4.5 Індекс середньорічного виробітку
	4.6 Коефіцієнт співвідношення продуктивності праці і заробітної платні
	4.7 Фондоозброєність праці
5. Стійкість системи управління підприємством	5.1 Частка витрат управління в загальних витратах підприємства
	5.2 Частка працівників апарату управління в загальній чисельності працівників підприємства
	5.3 Коефіцієнт плинності управлінських кадрів
	5.4 Коефіцієнт нормування управлінських робіт
	5.5 Коефіцієнт повноти захоплення функцій управління
	5.6 Коефіцієнт дублювання функцій в структурі управління

З представленої у табл. 4 сукупності показників необхідно вибрати найбільш значимі, зміна яких може призвести до зниження стратегічної стійкості та викликати необхідність кардинальних змін на підприємстві. Кінцева сукупність показників повинна містити обмежену, але достатню для прийняття рішення про необхідність реструктуризації. Для вибору показників був використаний метод динамічної оцінки [5], що включає наступні етапи: відбір показників методом експертних оцінок; ранжування показників методом матриці попарних порівнянь; оцінка сили впливу показників на стратегічну стійкість підприємства.

На першому етапі формування переліку показників був використаний метод експертних оцінок. Експертна оцінка показників здійснювалася за такими етапами: 1) підбір експертів і формування експертних груп; 2) складання бланків завдань, що включають п'ять груп показників; 3) робота з експертами; 4) аналіз і обробка експертних оцінок.

Обробка результатів здійснювалася у наступній послідовності: 1) розрахунок середньозваженої за кожним показником; 2) розрахунок середнього значення з отриманих значень; 3) відбір показників (якщо середньозважена

показника вище або дорівнює середньому значенню у групі, то показник залишається, в іншому випадку, показник не є значимим і не бере участі у подальшому дослідженні).

На другому етапі експерти порівнювали відібрані показники за допомогою матриці попарних порівнянь і присвоювали наступні оцінки: ознака здійснює великий вплив на стратегічну стійкість підприємства – 2; ознаки рівнозначні – 1; ознака чинить менший вплив на стратегічну стійкість підприємства – 0.

Далі визначається сумарне значення отриманих значень за кожним показником у групі по рядках. Визначивши середнє значення серед сумарних оцінок, виключаються показники, чия сумарна оцінка виявилася нижчою середньої. Після обробки результатів матриці попарних порівнянь, завершальним етапом, що дозволяє отримати точні дані, є визначення сили впливу, яка визначається за формулою:

$$F_i = \alpha_i \times B_i, \quad (1)$$

де F_i – сила впливу показника;

α_i – вага i -го показника, присвоювалися експертами індивідуально з урахуванням умови, що сума вагових коефіцієнтів показників по кожній групі повинна дорівнювати 1;

B_i – оцінка i -го показника за 100-бальною шкалою.

У результаті з 21 показника, які входять у першу групу було відібрано 7 показників, що мають найбільший вплив на стратегічну стійкість підприємства. Подібним чином відбиралися показники в інших групах. Після обробки даних, остаточно був складений перелік показників, що характеризують стратегічну стійкість підприємства.

Для кожного показника, включеного до системи оцінки стратегічної стійкості підприємства обирається краще значення за п'ять років (еталонне), з яким проводиться порівняння. Пропонуємо розраховувати середнє значення кожного показника і визначати його відхилення від еталонного значення, а потім проводити бальну оцінку отриманого відхилення за допомогою розробленої шкали (табл. 5).

Таблиця 5. Шкала балів для оцінки показників стратегічної стійкості підприємства

Відхилення середнього значення показника від еталонного, %	Кількість балів
Від 0 до 10 %	5
Від 11 до 20 %	4
Від 21 до 30 %	3
Від 31 до 40 %	2
Вище 40 %	1

Етапи оцінки стратегічної стійкості підприємства та їх зміст представлені у табл. 6.

Таблиця 6. Послідовність оцінки стратегічної стійкості підприємства

Етапи	Складові стратегічної стійкості				
	Техніко-технологічна стійкість	Ринкова стійкість	Фінансова стійкість	Кадрова стійкість	Стійкість системи управління
1 етап	Розрахунок показників техніко-технологічної стійкості за 5 років	Розрахунок показників ринкової стійкості за 5 років	Розрахунок показників фінансової стійкості за 5 років	Розрахунок показників кадрової стійкості за 5 років	Розрахунок показників стійкості системи управління за 5 років
2 етап	Виокремлення найкращого показника з показників за п'ять років, який буде використовуватися у якості еталонного				
3 етап	Розрахунок середнього значення кожного показника за п'ять років				
4 етап	Стандартизація показників шляхом ділення середнього показника на еталонне значення				
5 етап	Виявлення відхилення середнього значення кожного показника від еталонного значення (з урахуванням різнобічності показників) за формулою: $\Delta = \sqrt{(1 \pm X)^2}$, де X – стандартизований показник				
6 етап	Оцінка за балами відхилення середніх значень показників від еталонних за допомогою п'ятибальної шкали				
7 етап	Розрахунок середнього балу техніко-технологічної стійкості ($\bar{B}_{ПТ}$)	Розрахунок середнього балу ринкової стійкості ($\bar{B}_{РС}$)	Розрахунок середнього балу фінансової стійкості ($\bar{B}_{ФС}$)	Розрахунок середнього балу кадрової стійкості ($\bar{B}_{КС}$)	Розрахунок середнього балу стійкості системи управління ($\bar{B}_{ССУ}$)
8 етап	Розрахунок середнього балу стратегічної стійкості підприємства за формулою:				
9 етап	Оцінка рівня стратегічної стійкості на основі отриманого середнього балу: Менше за 3 бала – низька стратегічна стійкість; Від 3 до 4 балів – середня стратегічна стійкість; Більше за 4 бала – висока стратегічна стійкість				

Однак, потреба підприємства у реструктуризації, залежить не тільки від його стратегічної стійкості, але і від стійкості його зовнішнього середовища, яке прийнято поділяти на макро– та мікросередовище. Аналіз зовнішнього середовища дозволяє визначити і спрогнозувати вплив на діяльність підприємства прямих зовнішніх чинників. Мікросередовище підприємства можна проаналізувати на основі показників, що характеризують постачальників і конкурентів [6, с. 79]. Для аналізу постачальників і конкурентів даний автор пропонує використовувати бальну оцінку за такими критеріями: якість, ціна, час, надійність і умови платежу.

Для аналізу макросередовища підприємства за основу були взяті методичні положення, запропоновані К.Є. Турбіною, яка включає оцінку соціально-політичної, внутрішньоекономічної та зовнішньоекономічної ситуацій з метою виявлення можливостей і ризиків [7, с. 215]. Рекомендована

послідовність етапів оцінки стійкості зовнішнього середовища підприємства представлена у табл. 7.

Таблиця 7. Послідовність оцінки стійкості зовнішнього середовища підприємства

Етапи	Складові зовнішнього середовища				
	1. Мікросередовище		2. Макросередовище		
	1.1 Споживачі	1.2 Постачальники	2.1 Соціально-політична ситуація	2.2 Внутрішньо-економічна ситуація	2.3 Зовнішньо-економічна ситуація
1 етап	Оцінка за балами, запропонована І.М. Омельченко		Оцінка за балами, запропонована К.Є Турбіною		
2 етап	Розрахунок середнього балу по споживачам ($\bar{B}_{\text{спож}}$)	Розрахунок середнього балу по постачальникам ($\bar{B}_{\text{постач}}$)	Розрахунок середнього балу по соціально-політичній ситуації ($\bar{B}_{\text{СП}}$)	Розрахунок середнього балу по внутрішньо-економічній ситуації ($\bar{B}_{\text{Внутр.ек}}$)	Розрахунок середнього балу по зовнішньо-економічній ситуації ($\bar{B}_{\text{Зовн.ек}}$)
3 етап	Розрахунок середнього балу по мікросередовищу		Розрахунок середнього балу по макросередовищу		
4 етап	Розрахунок середнього балу по зовнішньому середовищу				
5 етап	Оцінка рівня стійкості зовнішнього середовища підприємства на основі отриманого середнього балу: Менше за 3 бала – низька стійкість; Від 3 до 4 балів – середня стійкість; Більше за 4 бали – висока стійкість				

Далі встановлено взаємозв'язок між рівнем стратегічної стійкості підприємства, рівнем стійкості зовнішнього середовища і потребою підприємства у реструктуризації. З цією метою автором була розроблена матриця, заснована на взаємозв'язку рівня стратегічної стійкості підприємства та стійкості його зовнішнього середовища (рис. 1).

Переваги запропонованих методичних положень полягають у тому, що вони базуються на комплексному, багатомірному підході до оцінки стратегічної стійкості підприємства і дозволяють проводити кількісно вимірювану оцінку потреби підприємства в реструктуризації та враховувати специфіку діяльності.

Стратегічна стійкість підприємства, у балах	Висока (вище 4 балів)	Поле 1 Потреба у реструктуризації є	Поле 2 Потреба у реструктуризації відсутня	Поле 3 Потреба у реструктуризації відсутня
	Середня (від 3 до 4 балів)	Поле 4 Потреба у реструктуризації є	Поле 5 Потреба у реструктуризації є	Поле 6 Потреба у реструктуризації відсутня
	Низька (менша за 3 бали)	Поле 7 Потреба у реструктуризації є	Поле 8 Потреба у реструктуризації є.	Поле 9 Потреба у реструктуризації є
		Низька (менша за 3 бали)	Середня (від 3 до 4 балів)	Висока (вище 4 балів)

Стійкість зовнішнього середовища, у балах

Рис. 1 – Матриця визначення потреби підприємства у реструктуризації і вибору необхідного напрямку її проведення

Висновки. Розроблений науково-методичний підхід до визначення потреби в реструктуризації підприємств на основі оцінки їх стратегічної стійкості. Його використання на практиці допоможе керівникам м'ясопереробних підприємств приймати своєчасні та ґрунтоні рішення, необхідні підприємствам для підтримки їх стратегічної стійкості в сучасних умовах існування.

Список літератури: 1. *Догиль Л.Ф.* Управление хозяйственным риском / Л.Ф. Догиль. – Минск: Книжный Дом Мисанта, 2005. – 224 с. 2. *Ильченко А. Н., Рычихина, Н. С.* Индикативный метод определения потребности предприятия в реструктуризации // Экономический анализ: теория и практика. – 2006. – № 20. – С.23-26 3. *Ригер Ф.* Реструктуризация предприятий в условиях кризисных ситуаций / Ф. Ригер // Финансовый бизнес. 1997. – № 3. – С. 55–61 4. *Аистова М. Д.* Реструктуризация предприятий: вопросы управления. Стратегии, координация структурных параметров, снижение сопротивления преобразованиям / М. Д. Аистова. – М.: Альпина Паблшер, 2002. – 288 с. 5. *Малярець Л. М.* Вимірювання ознак об'єктів в економіці: методологія та практика / Л. М. Малярець. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. – 384с. 6. *Омельченко И. Н.* Сбалансированная система показателей как инструмент стратегического управления на предприятиях ОПК / И. Н. Омельченко, Д.П. Мухортов // Вестник машиностроения. – 2007. – № 7. С.79-85. 7. *Шеремет А. Д.* Финансы предприятий: менеджмент и анализ / А.Д. Шеремет, О. Ф. Ионова. – М.: ИНФРА. 2006. – 479 с.

Bibliography (transliterated): 1. *Dogil L.F.* Upravlenie hozyaystvennyim riskom – Minsk: Knizhnyiy Dom Misanta, 2005. – 224 p. 2. *Ilchenko A. N., Ryichihina, N. S.* Indikativnyiy metod opredeleniya potrebnosti predpriyatiya v restrukturizatsii: Ekonomicheskii analiz: teoriya i praktika. – 2006. – No 20. – P.23–26 3. *Riger F.* Restrukturizatsiya predpriyatiy v usloviyah krizisnyih situatsiy – Finansovyy biznes. 1997. – No 3. – P. 55–61 4. *Aistova M. D.* Restrukturizatsiya predpriyatiy: voprosyi upravleniya. Strategii, koordinatsiya strukturnyih parametrov, snizhenie soprotivleniya preobrazovaniyam – Moscow: Alpina Pabliher, 2002. – 288 p. 5. *Malyarets L. M.* Vimiryuvannya oznak ob'ektlv v ekonomitsi: metodologiya ta praktika. – Kharkiv : Vid. HNEU, 2006. – 384 p. 6. *Omelchenko I. N.* Sbalansirovannaya sistema pokazateley kak instrument strategicheskogo upravleniya na predpriyatiyah OPK: Vestnik mashinostroeniya. – 2007. – No 7. – P.79–85. 7. *Sheremet A. D.* Finansyi predpriyatiy: menedzhment i analiz – Moscow: INFRA. 2006. – 479 p.

Надійшла (received) 17.09.2014

УДК 330.341.1

Г. М. ХРИСТЕНКО, канд. екон. наук, доц., Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Бережанський агротехнічний інститут», Бережани

ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ІННОВАЦІЙ

Розглянуто загальні положення, досягнення та основні праці вчених у сфері інновацій від класиків економічної теорії до сучасників. Узагальнено сутність і особливості економічної категорії «інновація». Запропоновано та обґрунтовано авторський підхід до визначення інновацій як економічної категорії. Проаналізовано вітчизняні та закордонні публікації стосовно даного дослідження. В умовах конкуренції досягти бажаного результату можна при забезпеченні ефективності застосування науково-технічних, економічних, організаційних, соціальних та екологічних факторів.

Ключові слова: інновація, нововведення, зміна, процес, результат, новизна.

Вступ. Інновація є рушієм соціально-економічного прогресу, виступає втіленням сучасних підходів у теорії та практиці господарювання,